

Високи савет судства републике Србије је на седници одржаној дана 16.12.2009. године донео одлуку о избору судија у судовима Србије, око чега се у српским медијима води оштра полемика. Савет је без образложења дао списак судија који остају у судству, а при томе остаје без посла 730 судија, дакле, више од трећине. Јавност је реаговала бурно, јер је велик број судија, по многима бољих од оних што су остали у судовима, овом одлуком избачено из судске професије. Остало је без посла много «достојних и стручних» људи, па је један део јавности био оправдано револтиран. Нису заштићене од «отказа» ни квалитетне и изузетно угледне судије који су остали на улици, а по ставовима упућенијих у ову проблематику су у судству остали, па и напредовали они који нису довољно стручни и достојни, а неретко ни минимално морални да би обављали ову изузетно значајну друштвену улогу. Скандалозна чистка је обављена од врха – од Врховног суда – до дна – локалних судова који су у великом броју укинута.

Нису изабрани за судије око пола кривичара Врховног суда (судије које се баве кривичним делима). Од пет председника кривичних већа Врховног суда, само је један остао судија. Сада или онда нису били ваљани као председници кривичних већа или су им сада пронашли неке «мане». Сва је прилика да је нешто треће у питању. Драгана Бољевић, председница Друштва судија, које је оштро критиковало изборну процедуру, једна је од више од седамстотина судија које нису прошле општи избор каже да је управо то разлог што није изабрана. Она је рекла да «изјаве да сваки судија, па и ја, зна зашто није изабран су апсурдне, кафкијанске и потпуно у супротности са циљевима реформе правосуђа, а то су независно, одговорно и отворено судство. Отворености у овом поступку није било нимало, а независност није популарна у овом тренутку». Она указује у изјави Политици да је и Европска комисија констатовала политизацију Високог савета судства и да је због тога знала да постоји могућност да не буде изабрана.

Прво што се могло чути је да су многе судије које су имале срећу да буду изабране везане на неки начин за ДС и неке владајуће странке. Демократе тврде да судије нису бирани по политичкој припадности или опредељењу, у шта многи оправдано сумњају. Но, наравно, нико не говори да «нове судије» морају имати директне везе са овом странком, али је очито из приложеног и од оног што се могло сазнати, да су многи од оних који су остали то успели захваљујући посредним или непосредним везама са моћницима, који су «јаки», а то значи део политичко-финансијског естаблишмента. Како је много судија овом приликом отпало – везе и то «јаче» су радиле и одрадиле посао за многе.

Није нам толико битно што је било примера непотизма и «веза», јер је тога овде увек

било, већ то што размере ове појаве воде деградицији судства. Наиме, како је неразумно укинут велики број локалних судова и судских радних места, многи су морали да испадну из игре, те су «везе» у великом броју пресудиле судијама, а са њима и судству Србије.

Како је дошло до тога да углавном «озбиљније и достојније» судије буду отпуштени то јест неизабрани, а они који имају слаб учинак или су попустљиви према притисцима моћника да остану и напредују у судству. Па тако што су они који су озбиљније и поштеније радили свој посао, те имају иза себе искуство и резултате, нису рачунали да им треба нека «политичка јака веза» или «подршка неког тајкуна», док они који немају репутацију као поштене, часне или способне судије су се активно укључиле у процес лобирања трагајући за «подршком» где год би могли доћи до ње. То не значи да се лобирало само преко једне странке, у овом случају ДС, или уопште преко неке владајуће странке – већ да се лобирало преко моћника који имају «позицију».

Кад упоредимо понашање поштених и угледних судија са онима који то нису, јер су били умешани у неке мутне политичке или финансијске процесе, онда се та разлика још више уочава. Наиме, ови други нису ни морали да се посебно ангажују да нађу неку «јачу везу» пошто су својим досадашњим «радом» већ постали заслужни чланови политичко-финансијско-регионалних кланова и интересних лобија. Дакле, они који су до сада гајили добре везе и «сарађивали» са политичарима, тајкунима и безбедњацима су били сигурни да ће проћи на овој препреци и бити именовани за судије.

Примећено је да су неке судије које су учествовале у аминовању изборне крађе на оним локалним изборима из 1996. прошле ово «сито и решето» на чуђење обично неупућене чаршије која је веровала да ће овде бити њихов крај каријере. Но, нова владајућа олигархија више воли једног «покајаног судију», то јест оне који су нешто згрешиле, па су сада много кооперативније, но «праведнике» који наивно верују да добар судија не треба да се боји за свој посао и који верује да је судство независно од извршне власти. Ово је наравно супротно од идеје хришћанског покајања, јер заправо владајући естаблишмент жели послушне судије, а они који имају мрљу у каријери им то могу пружити пре него они који не могу лако бити уцењени. Стога су им ближи они који су «радили» са бившим режимом, јер очито «поштују власт» но, они који су и онда и сада веровали да се мора судити по закону, без обзира на притиске који долазе «одозго», па макар били и «демократске оријентације». Тако се могло десити да људи бившег режима који су на време нашли заштиту код нових власти остану у судовима, а они који су веровали да са реформом судства долази време «достојнијих и стручних» су се преварили у процени и у великом проценту остали без посла у суду. А многи вероватно неће наћи места у адвокатури, јер је «улазница» превисока за оне који су поштено радили, а «приватницима» није потребна нова конкуренција.

Оно што је видљиво је да је чистка била нарочито оштра међу кривичарима и у тужилаштву, дакле, онима који се баве класичним криминалом. То нам говори да нова проевропска власт жели да контролише криминалну политику, то јест оне који се боре против криминала. Жели да им они буду послушнији но досад и да им не сметају. Неки би опет рекли да је «криминална револуција» транзиционе Србије ушла у фазу легализације.

На тај начин су политичке и «друге структуре» добиле нову «вазалну заклетву» од једног броја новоизабраних судија који су постављене на значајне позиције у судству Србије. Тиме је судство дошло у још већу зависност од политичко-финансијске олигархије него што је икад било те је на тај начин престало бити посебна и аутономна грана власти у држави.

На све то је млако реаговало Друштво Судија и синдикат правосуђа, тражећи образложење за оне судије које нису изабране. Ова и сличне ситуације показују како су људи недовољно солидарни и не спремни да се боре. Нарочито је то изражено код оних који су образованији и амбициознији. Насупрот тога обични радници који протестују на међународној прузи код Лапова или ратни војни инвалиди из Зрењанина су својом упорношћу успели да остваре уступке и да тако покажу да се може нешто постићи и у ово транзиционо време – иако нас сви убеђују да није тако. Надамо се да ће судије и запослени у суду (о тим отказима се готово није ни говорило) то схватити и превазићи страх и подељеност и пружити отпор урушавању судства у Србији. Јер ако они неће да се боре за правду кад су они сами у питању ко ће, и ако неће сада – када ће.